СТАНОВИЩЕ

от проф. Иван Праматаров

Относно: Дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на Стоян Георгиев Дечев на тема „ Скулптурно пластични аспекти в каменните чешми в Родопите от началото на Възраждането до средата но миналия век”.

1. Актуалност на разработвания в дисертационния труд проблем.

Едно добро съвпадение на обстоятелства направи възможно създаването на представения дисертационен труд. Негова цел беше изследване на структурните и пластични характеристики на каменните чешми в Родопите. Темата удачно подаде гледна точка, която добави пластиката към комплекса характеристики на традиционно етнографското изследване, като това допълни единството на един културен феномен с дълбок сакрален контекст, какъвто в Родопите е изграждането на чешмата. При целия обем и обширна територия, която темата покрива (бяха посетени 131 селища и четири манастира) изследването е проведено с многобройни експедиции, като и конкретно на място артефактите са търсени, откривани и изследвани с пълна научна конкретност. Тук като един добър шанс за работата споменавам професионалните квалификации на автора, които позволиха едно сериозно изследване на формите в цялата сложност на традиции, културни влияния, пластични характеристики, стилистика и символи, както и преценки за техническото изпълнение с високи професионални стандарти, така характерни за занаятите в Родопите.

Като актуалност на работата, с известно съжаление трябва да се каже, че тя се пише по време, когато в резултат на очебийни промени на светоусещане и духовност, изследваните форми се рушат, а някои изчезват, така че документираното по време, дисертационния труд съхранява снимково и описателно изчезващи факти и някога той ще бъде цитиран като последно свидетелство за датирано състояние на изследвания материал.

2. Степен на познание и творческа интерпретация на литературния материал.

Подробно и изчерпателно в дисертационния труд е изследван дълбокия план на митология, култови практики и фолклорна приказност в темата за водата, изворите и чешмите. В пластиката изчерпателно са коментирани произхода на символите и тяхната стилистика. Авторът специяло отбелязва забележителната устойчивост, с която тези традиции са съхранили във времето елементи от тракийската древност и езически практики , въпреки натиска на големите последвали ги религии с тяхната задължителна нормативност.

Изследването успява да внуши органичното единство на традициите с конкретните артефакти, които трудът изследва, като по този начин за първи път е коментирано пълното единство на темата.

По един добър начин работата внимателно съхранява и родопския характер на изследването. Изолацията на голямата планина е съхранила този специфичен характер и колорит с една сантименталност и интимност, така типични за Родопите. Наред с това трудът включва изследването в един висок цивилизационен контекст, далеч надхвърлящ характера на регионална етнография.

3. Методика на изследване на поставената цел.

Характерът на представения труд е едно истинско научно изследване. Проучен е обширен и конкретен материал затваря и формулира един проблем в неговата цялост и единство. Това е и основната характеристика на методиката и целите на изследването. Работата е структурирана ясно, конкретно са изведени връзки и взаимодействия. Изцяло липсва конфликт и полемика с предишни изследвания по части от темата. Изследваните артефакти са подадени като конкретен резултат от развитие с богат културен контекст. Реалния метод на работа със заснемане и структурен анализ на формите е от съществено значение за архивирането на чешмите като част от културното ни наследство. В накои случаи при по-значими обекти е използвано и архитектурно заснемане, а при по особени случаи и сканиране на чешмата, с цел разчитане на надписи и релефни изображения. Споменавам тези

подробности за начина на работа за да отбележа, че темата не може да бъде изследвана по друг начин освен чрез лично заснемане, тъй като голяма част от фактите не са отразени в досегашни научни изследвания, а известните не са събрани в единно такова.

4. Основен принос на дисертацията е това да събере, подреди и изследва един обширен материал, пръснат по една голяма и труднодостъпна територия, но преди всичко да обедини тези познания в едно цяло, формулирайки въпроси и изводи върху така събрания материал. Проследени са исторически и географски обстоятелства за културни контакти и влияния, дали своя отпечатък във формирането на едно светоусещане, съхранено в една по-силна степен на самобитност и оригиналност в сравнение с други области на страната.

Като личен принос на автора смятам квалифицираното и компетентно изследване на каменните чешми и тяхната пластика, както и тяхното включване в културната идентичност на Родопите. И още – оценявам дисертационния труд и приносите като оригинално и лично дело на докторанта.

5. Заключение.

Оценявам положително научния принос на дисертационния труд. Предлагам с пълно убеждение на Научния съвет да присъди образователна и научна степен „доктор” по научна специалност 050804 – „Изкуствознание и изобразително изкуство” на Стоян Георгиев Дечев.

01.12.2013 г. проф. Ив. Праматаров:

София